

‘Robot hoeft geen belemmering meer te zijn’

Weiden bij robotmelken steeds gewoner

Robotmelken mét weidegang. Harde cijfers ontbreken; kenners schatten dat de helft tot twee derde van de bedrijven met een melkrobot weidegang toepast. Het automatisme waarmee boeren voorheen bij de komst van een robot kozen voor opstallen, is verdwenen. De focus ligt nu op het optimaliseren van beweidingssystemen voor robotmelkers.

Als er wordt gesproken over de afnemende weidegang in Nederland, wordt de melkrobot vaak in één adem genoemd als belangrijke factor. En het staat ook buiten kijf dat robotmelkers vaker opstallers zijn dan veehouders met een conventionele melkstal. Toch lijkt er sprake van een voorzichtige kentering. Eerder was het bijna een automatisme om de koeien op stal te houden bij de overstap op robotmelken. Dat was immers nodig om de capaciteit van de box

optimaal te benutten. Tegenwoordig kiezen steeds meer veehouders ervoor om te (blijven) weiden wanneer ze gaan robotmelken. „Ze zien boeren om zich heen waar het ook lukt. En waar een wil is, is een wei”, zegt adviseur Frits van der Schans van het Centrum Landbouw en Milieu (CLM). Hoeveel van de ruim 3.260 Nederlandse robotmelkers (17,5 procent van alle melkveebedrijven) de koeien laten weiden, is niet bekend. Het CBS houdt dat niet bij

en noemt alleen een algemeen getal van 70 procent van de bedrijven dat weidegang toepaste in 2012. Uit een representatieve enquête van het CLM onder 500 melkveehouders blijkt dat in 2012 op bedrijven met een traditionele melkstal in 80 procent van de gevallen weidegang werd toegepast en dat van de robotmelkers een dikke 60 procent weidt. In 2010 lag dat laatste aandeel nog iets boven de 50 procent. Ook hieruit valt dus op te maken dat de belangstelling voor weidegang

„Om de paar dagen omweiden, werkt niet voor een robotkoe”, aldus Bert Philipsen van Amazing Grazing.

Ruim 60 procent van de robotmelkers weidt de koeien, zo bleek uit een enquête van CLM.

toeneemt onder robotmelkers.

„Het gemak waarmee de keuze voor opstallen gemaakt werd, verdwijnt wat”, zegt Leo Tjoonk van Agrifirm. Hij signaleert die trend overigens zowel bij robotmelken als bij conventioneel melken. „Er zijn zelfs opstallers die kijken of ze toch weer kunnen gaan beweiden.” Overigens spelen er wel grote regionale verschillen; in het intensieve zuiden van Nederland lopen aanmerkelijk minder (robot)koeien buiten dan elders.

Weidegang stimuleren

De hernieuwde belangstelling voor weidegang is volgens deskundigen in de sector voor een deel toe te schrijven aan de zuivelondernemingen, die weidegang onder meer stimuleren via premies en via het breed gedragen Convenant Weidegang. Daarnaast zijn er de laatste twee, drie jaar allerhande initiatieven ontstaan om weidegang te stimuleren en kennis daaromtrent te verspreiden, zoals het Courage-project Amazing Grazing, het netwerk Dynamisch Weiden en de stichting Weidegang met haar weidecoaches en Farm Walks. En aan de kant van de robotfabrikanten heeft de ontwikkeling van weideselectiepoorten ook niet stilgestaan. Mede daardoor kan weiden steeds meer worden beschouwd als een volwaardige optie voor robotboeren.

Weidegang staat dus nadrukkelijk in de belangstelling en veehouders maken tegenwoordig in de eerste plaats de strategische keuze om al of niet te gaan beweiden. Die beslissing wordt steeds minder afhankelijk van de vraag of er met een melkrobot of met een traditionele melkstal wordt gemolken.

„Weidegang bij robotmelken wordt steeds meer gewoon”, beaamt ook Gerrit Meulenaar van robotfabrikant Lely uit Maassluis. Hij meldt dat inmiddels bijna 900 gebruikers van de Lely Astronaut een serieuze vorm van weidegang toepassen. Meulenaars durft de stelling aan dat wie met een conventionele melkstal kan weiden dat ook kan met een automatisch melksysteem. „Een robot hoeft geen belemmering meer te zijn.” Cruciale voorwaarde is wel dat de verkaveling het toelaat. De robot moet voor de koe goed te bereiken zijn; anders kost het heen en weer lopen te veel tijd, wat ten koste gaat van de drogestofopname en het bezoekgedrag. Meulenaars: „In de praktijk zien we wel afstanden van 500 meter tot zelfs 1 kilometer tussen de robot en het te beweiden perceel. Dan is een goede bereikbaarheid van belang. Een goed looppad is voldoende breed en vlak en bevat geen losse steentjes die beschadigingen kunnen veroorzaken.” Een huiskavel aan de andere kant van de openbare weg werkt ook niet. Frits van der Schans van CLM raamt dat de verkaveling in 10, misschien 15 procent van de gevallen een belemmering is voor robotmelkers. „Maar in ruim 80 procent van de gevallen dus niet.”

Meer inzet en vakmanschap

Het volgende punt is: zorgen dat de koeien voldoende gras kunnen opnemen en dat tegelijkertijd de robotbezoeken op peil blijven. De combinatie van robotmelken en weidegang vereist vaak een iets ingewikkelder bedrijfssysteem dan om de paar dagen omweiden; het vraagt meer inzet en vakmanschap van de veehouder, aldus Bert Philipsen van Amazing Grazing. „Een robotkoe

wil graag elke dag hetzelfde ritme. Als je om de paar dagen gaat omweiden, heb je in het begin een ruim grasaanbod en later minder gras. Dat werkt niet. De meeste robotmelkers kiezen dus óf voor standweiden, of voor dagelijks omweiden.”

Hoe dat beweidingssysteem voor de melkrobot te optimaliseren, dat is op dit moment de hamvraag voor alle betrokkenen in de sector. Zoals Meulenaar van Lely zegt: „De laatste paar jaar is er heel veel kennis rondom weidegang ontwikkeld; de volgende stap is nu: robotmelken en weidegang.”

Autograssmilk

Dat is precies waar WUR-onderzoekster Agnes van den Pol-van Dasselaar zich mee bezighoudt. „In 2013 hebben we al een groot onderzoek gedaan naar de economie van robotmelken en weidegang. Daaruit bleek dat weidegang absoluut wat oplevert voor robotmelkers, mits je genoeg gras in de koe krijgt. Maar op veel robotbedrijven zou de grasopname best hoger kunnen.” Van den Pol is voor Nederland projectleidster van het Europese onderzoek Autograssmilk, dat zich richt op het optimaliseren van robotmelken en weidegang. „We weten inmiddels dat weidegang in combinatie met de melkrobot goed mogelijk is, maar toch weidt naar schatting de helft van de robotmelkers niet. En bij de helft die wel weidt, is er ook meer uit te halen”, schetst Van den Pol de achtergronden van het onderzoeksproject. Autograssmilk is in 2013 gestart en loopt tot en met 2015. Er wordt onderzoek gedaan in Nederland, Ierland, Frankrijk, België, Denemarken en Zweden. In Nederland wordt het project gedragen vanuit LTO en de WUR, ►

‘Eerste jaar is echt een leerproces’

Gert Blokland uit Stolwijk (ZH), deelnemer van het netwerk Dynamisch Weiden, stapte in 2011 over naar een melkrobot. Vanaf seizoen 2012 is hij gaan beweiden. Het systeem van rantsoenbeweiding gebruikte hij altijd al; dat veranderde niet. Wel moest hij een stuk van 9 hectare veldkavel laten vallen waardoor er voor de 60 melkkoeien maar 13 hectare huiskavel overbleef.

„Het eerste jaar was echt een leerjaar, dat heeft veel tijd en energie gekost”, vertelt Blokland. Zo is hij een aantal weken bezig geweest om de koeien te leren door de selectiepoort te gaan. Die stond noodgedwongen op een onlogische plek, omdat er bij de achterdeur geen ruimte was. Het duurde ook een tijd voordat de koeien het ritme hadden gevonden en zelfstandig heen en weer gingen naar de robot. „Ik was expres be-

gonnen met weiden in een week met regenachtig weer, in de hoop dat ze dan ook graag naar binnen wilden.”

De eerste weken werkte hij met een A- en een B-perceel en haalde hij alle koeien op. Maar op den duur kwam het ritme erin en het tweede jaar liep het gewoon goed. Blokland: „Er is nu geen verschil meer tussen in de stal of buiten. Ze moeten gewoon heen en weer lopen naar de robot; alleen de oppervlakte is wat groter.”

Zijn koeien kunnen van 10.00 uur tot 19.00 uur buiten lopen en vreten bijna de hele dag, vertelt hij. „Vooral in het vroege voorjaar pak je daar de winst.” De selectiepoort staat nu op de plaats waar de voercomputer eerst stond. Het enige wat Blokland nu nog zou wensen, is een grotere huiskavel.

Robotmelken en beweiding: succesfactoren

- Goed bereikbare huiskavels, niet te ver van de stal.
 - Voldoende capaciteit op de robot. Als koeien moeten wachten voor de robot, neemt de animo om er naartoe te gaan af.
 - Een robotkoe wil graag elke dag hetzelfde ritme qua beweiding; zorg dus voor een constant grasaanbod. Ook bijvoeren op stal graag op vaste tijden.
 - Compact weiden, 6 tot 8 uur per dag, combineert goed met de melkrobot en geeft een drogestofopname van 4 tot 6 kilo.
 - Bij standweiden is de voeropname doorgaans wat lager; schroom niet om de koeien op een vast tijdstip op de dag weer (tijdelijk) naar binnen te halen om de voeropname te stimuleren.
 - Een veelgebruikt beweidingssysteem is het AB-systeem met selectiepoort: koeien komen na het
- melken in perceel A. Als ze weer door de robot zijn geweest, mogen ze in het verse perceel B. Voordeel: je ziet meteen welke koeien nog door de robot moeten, die lopen in perceel A.
 - Ook snel omweiden of stripgrazen zijn goede manieren om genoeg gras voor de bek te krijgen.
 - Gebruik een weideselectiepoort waar koeien geen rondjes omheen kunnen draaien: wie wordt geweigerd, moet helemaal terug naar de stal.
 - De 1,5 à 2 kilo brok in de robot is hét lokmiddel om het robotbezoek te stimuleren.
 - Lok koeien echter niet met water naar de stal, zorg dat er in de wei altijd drinkwater aanwezig is.
 - Stuur koeien ‘hongerig’ de wei in, dat stimuleert (ook bij slecht weer) de grasopname. Voorkom dus een te ruim voeraanbod binnen. Let wel op voldoende structuraanbod om de
- koeien actief te houden.
 - Geef koeien de tijd om het robotritme te ontwikkelen, grijp niet te snel in.
 - Staar je niet blind op het aantal melkingen; bij beweiding loopt dat vaak wel iets terug, maar het aantal liters per melking is doorgaans iets hoger.
 - In de praktijk plannen veehouders nogal eens om de koeien het eerste weideseizoen binnen te houden en het tweede jaar weer te weiden, maar het blijkt verleidelijk om de staldeur dan maar dicht te houden. Schakel daarom over op robotmelken aan het begin van het stalseizoen, zodat de koeien bij de start van het weideseizoen de robot gewend zijn en naar buiten kunnen.
 - Weiden is ook een stuk opvoeding: weidegang voor jongvee en pinken is een must om weidekoeien te kweken.

met financiering vanuit de Europese Unie en vanuit Nederland (Duurzame Zuivelketen). Het project moet onder meer leiden tot betere voerstrategieën en economische optimalisatie van robotmelken en weidegang.

Proef Dairy Campus
In het kader van Amazing Grazing en Autograssmilk zijn op de Dairy Campus in Leeuwarden in april twee proeven van start gegaan rond robotmelken en beweiding. Daarin worden twee bedrijfssystemen uitgetest. De eerste proefgroep bestaat uit 60 koeien op 18 hectare huiskavel met vrijwillig koeverkeer. Deze koeien gaan stripgrazen. Daarnaast een intensief systeem met 45 koeien

op een huiskavel van 10 hectare. Die wordt opgedeeld in 24 perceeltjes van gelijke grootte. De koeien komen elke dag in een ander perceel en weiden 6 uur per dag, vertelt projectleider Paul Galama van Amazing Grazing. Bij beide proeven zal worden onderzocht hoe het bedrijfssysteem is te optimaliseren. Bijvoorbeeld wat het best werkt qua bijvoeren/sturing op stal, of de 18 uur dat de koeien binnen staan voldoende is om ze allemaal te melken en hoe het aan het einde van het seizoen gaat met de mestflaten, schetst hij „En we willen ook kijken naar het gedrag van de koeien. Een koe die naar de robot gaat, verlaat de koppel; dat is tegennatuurlijk gedrag. Zijn dat bijvoorbeeld de dominante koeien, of juist de asociale?” ■

	Verskil beweiders t.o.v. opstallers
Gemiddeld aanwezig aantal koeien	– 9
BSK	– 2,1
Kg melk per koe per jaar	– 417
Levensproductie per afgevoerde melkkoe	+ 688
Vetpercentage	– 0,05
Eiwitpercentage	+ 0,04
Kg krachtvoer totaal/100 kg melk	– 0,62
Melkgeld/100 kg melk	+ 0,24
Totale voerkosten/100 kg melk	– 0,79
Saldo per 100 kg melk	+ 1,00

Saldo in weideseizoen 1 euro hoger. Kengetallen van 500 robotmelkers (cijfers over het weideseizoen 2013) Bron: Agrifirm Focus Melkvee